

Philipp Blom

voorgedragen door de Faculteit der Letteren

Offroad
historicus

✍ BERT PLATZER



STILL UIT VIDEO VAN SENSU

Vóór onze afspraak is historicus en filosoof Philipp Blom gebriefd dat hij zal worden ondervraagd over zijn werk en missie. Werk oké, maar een missie? ‘Die heb ik niet’, zegt Philipp Blom in vloeiend Nederlands aan de telefoon vanuit Wenen. ‘Ik ben nieuwsgierig en vertel graag verhalen én ik overtuig graag mensen van dingen die ik belangrijk vind. Als het over klimaatverandering gaat, bijvoorbeeld.’ Dus toch een missie? ‘Nee’, verzekert hij. ‘Ik vind geschiedenis gewoon een prachtig vakgebied, en belangrijk, omdat het aan ons huidige leven raakt. Ik vind het fijn in de geschiedenis patronen te zien en te onderzoeken, of er bepaalde constanten zijn die niet alleen gelden voor de Middeleeuwen of de zeventiende eeuw, maar voor het menselijk bestaan in het algemeen.’

Public intellectual

Blom is op vele gebieden actief: hij schrijft boeken (non-fictie, romans, essays), is journalist, radio- en televisiemaker en was zomer 2018 vaste gast in het televisieprogramma Het Filosofisch Kwintet van Human. Zelf is hij het spoor een beetje bijster. ‘Het is moeilijk om te zeggen wat nou mijn beroep is. Ik doe een heleboel, maar het heeft allemaal te maken met een zekere kijk op de wereld, met een poging tot communicatie, ook met mensen buiten mijn eigen vakgebied.’

De RUG kent hem het eredoctoraat dan ook toe omdat hij ‘een schoolvoorbeeld is van een kritische “public intellectual”, waar we in deze tijd grote behoefte aan hebben’ en vanwege zijn een internationale uitstraling – geboren in Hamburg, studeerde hij filosofie en jудаïstiek in Wenen, promoveerde in Oxford en werkt sindsdien in Oostenrijk, Duitsland, Nederland en de VS.

Klimaatverandering

De laatste jaren stond Blom volop in de belangstelling naar aanleiding van zijn twee voorlaatste boeken, *De opstand van de natuur* en *Wat op het spel staat*, beide uit 2017. In het ene boek beschrijft hij de verstreckende gevolgen van de Kleine IJstijd in de zeventiende eeuw – niet alleen voor natuur en landbouw, maar ook voor economie en maatschappij – en in het andere de te verwachten gevolgen van de digitalisering en klimaatveranderingen in de huidige samenleving.

Door de huidige klimaatverandering zullen rond de evenaar gebieden ontstaan met heel weinig watervoorraden. De vruchtbare landbouwgebieden zullen zich daardoor honderden kilometers verplaatsen. Dat levert oorlogen op en tientallen miljoenen vluchtende migranten, betoogt Blom.

‘Een minderheid van die migranten – maar toch nog altijd miljoenen – zal zijn weg naar Europa vinden. De meest optimistische oplossing is dat mensen regeringen kiezen

die een groene revolutie inzetten. Maar net zo waarschijnlijk is het dat men een sterke man kiest die zegt dat een bepaalde groep mensen weg moet en dat het dan weer goed zal gaan. Dat mechanisme hebben we al zo vaak gezien in de geschiedenis. Dat is over tien of twintig jaar echt een reële mogelijkheid, niet iets uit een science-fiction scenario.’

Klein Duits meisje

Wat betreft het lustrumthema is het volgens Blom dus nog maar afwachten wat er in de toekomst overblijft van mensenrechten en, in het verlengde, van inclusiviteit. Over inclusiviteit gesproken: een van de redenen dat Blom ingenomen is met zijn eredoctoraat, is zijn moeder. Zij kwam in 1948 naar Nederland, maar als klein Duits meisje had ze met Nederland ‘niet zo’n prettige ervaring’, zoals Blom het eufemistisch uitdrukt. ‘Mijn moeder leeft niet meer, maar ze zou het heel fijn hebben gevonden dat een Nederlandse universiteit haar zoon nu een eredoctoraat geeft.’ Ook Blom waardeert de erkenning van de academische wereld. ‘Ik ben een beetje een offroad historicus, maar ik probeer zuiver te werken, naar academische maatstaven. Dan is het wel fijn dat men ziet dat er wel substantie aan zit en het niet alleen als een soort journalistiek wordt gezien.’

Titia de Lange

voorgedragen door de Faculteit Medische wetenschappen

Splitgende touwen
en veroudering



Al vrijwel haar hele werkzame leven onderzoekt Titia de Lange telomeren, de uiteinden van chromosomen. Haar grensverleggende onderzoek wordt in juni bekroond met een eredoctoraat.

De Langes eerste experiment als promovendus van Piet Borst, bij het Nederlands Kanker Instituut, draaide om telomeren, de uiteinden van chromosomen. Het was 1981 en over telomeren was niets bekend. Inmiddels weten we dat telomeren een rol spelen bij veroudering en ook – dankzij het onderzoek van De Lange – waarom tijdens de celprocessen waarbij breuken in de DNA-strengen herkend en hersteld worden, een uiteinde als een telomeer níet als DNA-breuk wordt gedentificeerd.

Schoenveter

'Ik was meteen gefascineerd door telomeren', zegt De Lange aan de telefoon vanuit New York. 'Hoe meer ik van ze weet, hoe intrigerender ze worden. *Thank god*, anders zou het nog saai worden.' We praten Engels, waarin De Lange zich na een verblijf van 34 jaar in de Verenigde Staten makkelijker uitdrukt dan in het Nederlands. 'Ik kan nog wel Nederlands, maar niet om half negen 's ochtends, zoals nu.'

Kom bij De Lange niet aan met de metafoor van de chromosoom als veter waarvan de telomeren de plastic beschermhulsjes aan de uiteinden zijn. 'Alles wat die punt-

jes aan je schoenveters doen, is ze tegen rafelen beschermen, okay? Ze beschermen de schoenveter er niet tegen dat hij wordt gestrikt of aan een andere schoenveter wordt geknoopt.' Duidelijk. Gelukkig heeft De Lange een goede vervangende analogie: het splitsen van een touw: 'Zeilers kunnen dat, een lus maken in een touw door het uiteinde te ontvlechten en terug in het touw te splitsen. Dat is wat een telomeer doet. Hij verbergt het uiteinde van het chromosoom voor alle mechanismen en processen die DNA-einden detecteren.'

VS warm bad

Hoewel De Lange als kind graag de kikkers en insecten in de tuin bestudeerde, wilde ze eigenlijk liever scheikunde studeren. Maar volgens haar broers was dat *not done*. 'Zo van: vrouwen studeren geen scheikunde, *come on!* Er waren toen ook geen vrouwelijke docenten in de exacte wetenschappen. Biologie was in dat opzicht iets minder beroerd. En dat mijn oma van moeders kant bioloog was, zal onbewust mijn keuze voor die studie hebben beïnvloed. Oma promoveerde in 1911 bij de bekende wetenschapper Hugo de Vries, maar trouwde en werd huisvrouw. Toen haar dochters het huis uit waren, werd ze alsnog een succesvol limnoloog (zoetwaterwetenschapper, BP).'

Het brengt ons op het lustrumthema All Inclusive. Wat betreft inclusiviteit ervoer De Lange de VS als warm bad, toen ze

na haar promotie ging werken aan de University of California. '*De meerderheid in het lab was Amerikaans, maar buitenlanders werden enthousiast verwelkomd*. Dat is ook een gevolg van de geografie. Als Amerikanen gaan studeren of werken, verhuizen de meesten naar een andere staat, vaak duizenden kilometers van hun familie en oude vrienden. Ze zijn het gewend nieuwe vrienden te maken.'

Loudmouth

Zelf voelt De Lange, sinds 1990 verbonden aan Rockefeller University in Manhattan, zich inmiddels geen buitenlander meer, maar een New Yorker. 'Amerikanen weten wat dat betekent, namelijk dat je deel uitmaakt van een zeer multiculturele, internationale gemeenschap. New York heeft zijn eigen cultuur.' Dat betekent voor Amerikanen dat je dus een *loudmouth* bent? 'Waarschijnlijk wel en waarschijnlijk komt dat omdat New York oorspronkelijk Nederlands was', riposteert De Lange. 'Veel van de New York attitude en filosofie zijn erg Nederlands. Dat voelt voor mij dus normaal, want Nederlanders zijn ook erg ...', De Lange twijfelt even, 'openhartig.'